

Quick scan maatregelen reizen zonder geldig vervoerbewijs

Quick scan

In deze quick scan zijn de mogelijkheden opgenomen die op dit moment bestaan voor vervoerders om te handelen indien een reiziger geen geldig vervoerbewijs heeft. Daartoe wordt kort ingegaan op de achtergrond van de incheckplicht en wat een geldig vervoerbewijs is.

Achtergrond incheckplicht

In artikel 70 Wet personenvervoer2000 (Wp2000) is vastgelegd dat een reiziger in het bezit moet zijn van een geldig vervoerbewijs wanneer hij gebruik maakt van het openbaar vervoer, alsmede van de daartoe behorende voorzieningen. Volgens artikel 47 van het Besluit personenvervoer 2000 (Bp2000) is een reiziger, die gebruik maakt van een OV-chipkaart (elektronisch vervoerbewijs), pas in het bezit van een geldig vervoerbewijs als deze incheckt en de reismogelijkheden van het elektronisch vervoerbewijs toereikend zijn voor de te maken reis. Door het in- en uitchecken wordt gecontroleerd of de reismogelijkheden op de OV-chipkaart, in de vorm van afboeking van een bedrag op de beurs of gebruik van abonnement of product (vooraf betaald reisrecht), voldoende zijn voor het maken van een reis. Dit bepaalt mede of het vervoerbewijs op een geldige wijze wordt gebruikt.

Incheckplicht is eveneens geregeld in de vervoersvoorwaarden van de vervoerders.

Geldig vervoerbewijs

Voor het hebben van een geldig elektronisch vervoerbewijs geldt dat het vertrekpunt is geregistreerd door middel van inchecken en is opgeladen met een toereikend reisproduct of voldoende saldo. Niet inchecken betekent, als gevolg van vigerende regelgeving, dat er sprake is van een ongeldig vervoerbewijs voor de desbetreffende reis. Artikel 48, tweede lid, Bp2000 bepaalt dat bij het ontbreken van een geldig vervoerbewijs de reiziger op vordering van de vervoerder een door de minister vastgesteld bedrag is verschuldigd. Dit wordt een uitstel van betaling of boete genoemd. Deze algemeen toegepaste sanctie wordt ook genoemd het "opleggen van een boete". Bij niet betalen van de boete kan strafvervolgning worden ingezet vanwege het ontbreken van een geldig vervoerbewijs. Dit systeem bevat zowel civiel- als strafrechtelijke elementen. Artikel 48 Bp2000 geeft structuur aan dit systeem.

Mogelijkheden om op te treden tegen een reiziger zonder geldig vervoerbewijs

De vervoerder heeft verschillende mogelijkheden om op te treden tegen een reiziger die zonder geldig vervoerbewijs reist.(ook wel zwartrijder genoemd). In deze scan wordt niet ingegaan op de maatregelen die de vervoerder kan nemen om rijden zonder geldig vervoerbewijs te voorkomen. Er wordt aangegeven welke mogelijkheden er in het algemeen zijn om op te treden tegen een reiziger die niet in het bezit is van een geldig vervoerbewijs. De vervoerder kan zelf bepalen welke maatregelen hij gaat nemen. Van enkele maatregelen zal pas gebruik kunnen worden gemaakt als meerdere malen zonder geldig vervoerbewijs is gereden. Dit is bijvoorbeeld strafvervolgning en het opleggen van een reisverbod. De vervoerders hebben met het OM hierover afspraken gemaakt.

De maatregelen zijn:

- Geen boete of proces-verbaal
- Ontstaan van vorderingsrecht
- Inning vorderingsrecht
- Incasso
- Strafvervolgning
- Reisverbod

Geen boete of proces verbaal

Vervoerders kunnen gebruik maken van een mogelijkheid om betrokkenen een eenmalige dagkaart aan te laten schaffen. De vervoerder kan op basis van de bepalingen in de concessie ingevolge artikel 32 Wp2000 de bevoegdheid hebben gekregen eigen kaarten in te stellen. Deze kaarten kunnen onder meer bedoeld zijn voor reizigers die zonder geldig vervoerbewijs rijden. De zwartrijder krijgt in dat geval geen proces-verbaal.

Ontstaan van vorderingsrecht (uitstel van betaling)

Een reiziger die het vervoerbewijs waarvan hij moet zijn voorzien niet toont of overhandigt is op vordering van de vervoerder de vervoerprijs verschuldigd die geldt voor het traject (artikel 48, eerste lid Bp2000). Artikel 48, tweede lid, Bp2000 bepaalt dat bij het ontbreken van een geldig vervoerbewijs de reiziger op vordering van de vervoerder tevens een door de minister vastgesteld bedrag (verhoging) is verschuldigd. Dit wordt een uitstel van betaling of boete genoemd. Deze algemeen toegepaste verhoging wordt ook genoemd het "opleggen van een boete". Op dit moment bedraagt de hoogte hiervan 35 euro.

Inning vorderingsrecht

Indien de reiziger niet terstond betaalt stelt de vervoerder hem in de gelegenheid deze bedragen alsnog te betalen binnen veertien dagen nadat het feit is geconstateerd (artikel 48, vijfde lid Bp2000). Indien de reiziger de bedragen (ritprijs en 35 euro) binnen deze termijn niet heeft betaald stelt de vervoerder hem nogmaals in de gelegenheid deze bedragen, verhoogd met een bij ministeriële regeling vast te stellen bedrag aan administratiekosten, te betalen binnen veertien dagen na afloop van de hiervoor bedoelde termijn. (in totaal krijgt reiziger 2x veertien dagen de gelegenheid om de bedragen te voldoen). De hoogte van het bedrag van de administratie kosten bedraagt op dit moment 10 euro.

Incasso

Als de reiziger na deze aanmaningen nog niet betaald kan de vervoerder stappen ondernemen om tot invordering van de bedragen over te gaan. Dat kan bijvoorbeeld door het inschakelen van een incassobureau.

Strafvervolgning

Als de reiziger meerdere malen niet incheckt, een boete krijgt en niet tot betaling overgaat kan de vervoerder proces verbaal opmaken en doorsturen aan het OM om de zaak strafrechtelijk af te doen. Vervoerders hebben met OM afspraken over in welke gevallen het OM hiertoe overgaat.

Toelichting:

Niet naleving van artikel 70 Wp2000 is namelijk een strafrechtelijke overtreding (artikel 101 Wp2000).

In artikel 102 Wp2000 is opgenomen dat bij AMvB kan worden bepaald dat het recht tot strafvervolgning wegens overtreding vervalt door voldoening op een daarbij aan te geven wijze van een bij of krachtens die maatregel vast te stellen geldsom aan de vervoerder. Dat is nader uitgewerkt in artikel 48 Bp2000. In artikel 48, zevende lid Bp2000 is opgenomen dat zodra de reiziger de bedragen als bedoel in artikel 48, tweede, derde, vijfde of zesde lid Bp2000 voldoet (binnen de daartoe gestelde termijn) vervalt het recht van strafvervolgning.

Reisverbod

Artikel 98 Wp2000 geeft de vervoerder de mogelijkheid om over te gaan tot het opleggen van een reisverbod. Dit artikel geeft aan dat indien de reiziger handelt in strijd met artikel 70 Wp2000 de in artikel 87 en 89 bedoelde personen bevoegd zijn het vervoerbewijs in te trekken en hem zo nodig met behulp van de sterke arm het gebruik van het openbaar vervoer te ontfangen. Het OM heeft samen met de vervoerder hierover

afspraken gemaakt in de Landelijke Leidraad voor het opleggen van reis- en verblijfsverboden in het openbaar vervoer.
Overtreding van het reisverbod is strafbaar.

Toegepaste bedragen bij zwart rijden

De hiervoor genoemde bedragen (35 en 10 euro) zijn vastgesteld in de Regeling van 12 december 2000, tot vaststelling bedragen, bedoeld in artikel 48, tweede en zesde lid, Besluit personenvervoer 2000 (hierna Bp2000). Deze bedragen worden geïnd door de vervoerder.

Uit tekstenbundel voor misdrijven, overtredingen en Muldergedragingen van het OM blijkt dat het OM in het geval "zonder geldig vervoersbewijs gebruik maken van het openbaar vervoer" een bedrag van 90 euro oplegt. Het OM kan hogere straffen eisen naar mate er vaker is zwartgereden en bij meermalen recidive kan er in beginsel aan de rechter worden gevraagd hechtenis op te leggen. Dat is aan het OM. Deze bedragen worden geïnd door het CJIB of OM.

Vergelijking met andere zaken

Op verzoek is gekeken hoe wordt omgegaan bij recidive bij diefstal. Opgemerkt zij dat deze gedragingen niet goed te vergelijken zijn. In het geval van zwart rijden hebben de vervoerders meerdere mogelijkheden om op te treden. Ingeval van bijvoorbeeld diefstal in een winkel zal er vaak alleen strafrechtelijk worden opgetreden. Bij diefstal is altijd sprake van opzet. Dat geldt niet voor zwartrijden. Men kan vergeten zijn in te checken of het vervoersbewijs zijn vergeten. Als voorbeeld wordt genoemd dat in de Richtlijnvoor strafvordering (winkel) diefstal/verduistering al dan niet met geweld (2015R011) is opgenomen dat bij beoogde waarde tot 50 euro de first offender een geldboete van 200 euro krijgt en bij recidive 300 euro.

Relevante wetteksten

Artikel 70 Wp2000

1. Het is verboden zonder hiervoor geldig vervoersbewijs gebruik te maken van het openbaar vervoer, alsmede, voor zover de vervoerder zulks kenbaar heeft gemaakt, van de daartoe behorende voorzieningen
2. Het verbod, bedoeld in het eerste lid, is niet van toepassing in de bij algemene maatregel van bestuur bepaalde gevallen.

Artikel 47 Bp2000

1. De reiziger is met uitzondering van de gevallen, bedoeld in artikel 45, en met uitzondering van de door de vervoerder bepaalde gevallen, verplicht zich van een geldig elektronisch vervoersbewijs te voorzien:
 - a. voordat hij, hetzij het vervoermiddel betreedt, hetzij een gedeelte van een station of halte betreedt waar hij blijkens duidelijke aanwijzingen van de vervoerder in het bezit moet zijn van een geldig elektronisch vervoersbewijs of
 - b. zo spoedig mogelijk nadat hij het vervoermiddel of het gedeelte van het station of de halte heeft betreden, voor zover daar een met afgifte of ontwaarding belaste functionaris of een voor afgifte of ontwaarding bestemd apparaat aanwezig is.
2. Een elektronisch vervoersbewijs is geldig indien:
 - a. het een nationaal elektronisch vervoersbewijs of een op grond van de concessie door of namens de concessiehouder afgegeven elektronisch vervoersbewijs betreft,
 - b. de reismogelijkheden van het elektronisch vervoersbewijs toereikend zijn voor de te maken reis en het vertrekpunt elektronisch is geregistreerd,
 - c. het elektronisch vervoersbewijs, voor zover het op naam is gesteld, overeenstemt met de identiteit van de houder daarvan en
 - d. de te betalen vervoerprijs voor de reis ten minste gelijk is aan het tarief dat de gebruiker van het elektronisch vervoersbewijs daarvoor verschuldigd is.
3. Een elektronisch vervoersbewijs is niet geldig indien het gewijzigd of anderszins bewerkt is.

Artikel 48 Bp2000

1. De reiziger die het vervoerbewijs waarvan hij moet zijn voorzien desgevraagd ter controle niet toont of overhandigt, is op vordering van de vervoerder de vervoerprijs verschuldigd die geldt voor het traject tussen vertrekpunt en plaats van bestemming van de reiziger.
2. Onverminderd het eerste lid, is de reiziger op vordering van de vervoerder een bij ministeriële regeling vast te stellen bedrag verschuldigd indien hij:
 - a. niet voldoet aan de in artikel 47, eerste lid, bedoelde verplichting,
 - b. het vervoerbewijs waarvan hij moet zijn voorzien desgevraagd niet toont of overhandigt,
 - c. een onbevoegd gewijzigd of anderszins bewerkt vervoerbewijs gebruikt,
 - d. een vervoerbewijs misbruikt of
 - e. de controle van vervoerbewijzen belemmert of verhindert.
3. De reiziger betaalt het bedrag, bedoeld in het tweede lid, terstond tezamen met de krachtens het eerste lid verschuldigde vervoerprijs.
4. Indien de reiziger de in het tweede en derde lid bedoelde bedragen terstond betaalt, is de vervoerder verplicht een betalingsbewijs af te geven, dat voor zover nodig tevens geldt als vervoerbewijs.
5. Indien de reiziger de in het tweede en derde lid bedoelde bedragen niet terstond betaalt, stelt de vervoerder hem in de gelegenheid deze bedragen alsnog te betalen binnen een week nadat het feit is geconstateerd. De vervoerder kan aan de reiziger een bewijs verstrekken op grond waarvan deze zijn reis kan aanvangen of voortzetten.
6. Indien de reiziger de in het tweede en derde lid bedoelde bedragen niet binnen een week nadat het feit is geconstateerd, heeft betaald, stelt de vervoerder hem nogmaals in de gelegenheid deze bedragen, verhoogd met een bij ministeriële regeling vast te stellen bedrag aan administratiekosten, te betalen binnen drie weken na afloop van de termijn van zeven dagen.
7. Zodra de reiziger voldoet aan het in het tweede, derde, vijfde of zesde lid bepaalde, vervalt het recht van strafvervolgning ter zake van overtreding van artikel 70, eerste lid van de wet.